Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar.

Von

ERNST ORSTADIUS.

Salebria formosa Hw. 1 ♂ $^{1}/_{7}$ 31, Berthåga. Arten är förut anträffad i Hl. och på Öl.

Pyrausta purpuralis L. *ab. cinerea ab. nov.* 1 ♂ $^{5}/_{7}$ 26, Nordhallen i Duveds s:n, Jl. Framvingarna så starkt överdragna av grå fjäll, att den purpurbruna grundfärgen för blotta ögat knappt synes. Vingarna verka därför grå med de vanliga gula fläckarna matta ehuru tydligt framträdande. Bakvingarna avvika ej från typiska ex. Prof. H. Rebel i Wien, som haft exemplaret till påseende, har därom yttrat: »sehr schön; gewiss namensberechtigt».

Pterophorus lithodactylus Tr. Flera ex. i aug. och sept. 1931 i Uppsalatrakten.

Phalonia manniana Fr. 1 ♂ och 1 ♀ $^{27}/_{6}$ 31, Vårdsätra. Förut känd från Sk., Sm. och Öl.

Hysterosia sodaliana Hb. 1 ♀ $^{30}/_{6}$ 31, Eke. Arten, som är känd från ett flertal europeiska länder, bl. a. Tyskland och Livland, är ej förut anmärkt för Sverige.

Ancylis unguicella L. Av denna ytterst allmänna art har jag tagit två former, som av prof. Rebel ansetts värda särskilda namn. Den ena har framvingarna för blotta ögat entonigt rödaktigt gråbruna med inga andra tydliga teckningar än de smutsvita framkantshakarna. Med lup ser man dock svagt men rätt tydligt den vanliga teckningen. 1 ♂ $^{30}/_{5}$ 16, Växjö. Jag benämner denna form *unicolor ab. nov.* Den andra formen är en albinosform med nästan vit grundfärg å framvingarna och otydlig teckning. Även bakvingarna äro vita, obetydligt stötande i grått. 1 ♂ $^{14}/_{5}$ 21, Härnösand. Denna form gör skäl för namnet *albida ab. nov.*

Semasia quadrana Hb. En synnerligen avvikande ♂ fångade jag $^{29}/_{5}$ 19 i Härnösand. Framvingarnas grundfärg är ockragul och teckningen, som till formen är den typiska, är rödbrun. Bakvingarna vitgula. Exemplaret saknar helt och hållet grå färg. Denna form kallar jag *ochracea ab. nov.*

Tmetocera ocellana F. *v. lariciana* Hein. En larv, tagen i Uppsala å äppleträd, gav fjäril $^{14}/_{7}$ 29.

Laspeyresia albersana Hb. 3 ♂♂ 14/6, 17/6 30 och 3/7 31, Eke. Jag har ej sett den anmärkt för vår fauna, men den är känd från bl. a. Danmark.

Gelechia norvegiæ Strand. 3 ♂♂ 9/7 och 12/7 22, Öhn i Råneå s:n, Nbk. Exemplaren, som särskilt genom de mycket ljusa bakvingarna avvika från närstående arter, överensstämma ganska bra med Strands beskrivning förutom beträffande storleken. Strand angiver vingbredden till 18 mm, men de av mig tagna exemplaren hålla endast 15 mm. Såväl doktor M. Hering i Berlin som ock lektor E. Barca i Sandvika, Norge, åtminstone den sistnämnde efter ingående undersökning av genitalia, ha verkställt bestämningen. Ny för vår fauna.

Coleophora discordella Z. 1 ♂ 9/6 30, Nyby. Bestämningen verkställd av mig enl. tillgänglig litteratur och efter jämförelse med från Staudinger och Bang-Haas erhållet exemplar. Ny för Sverige.

Coleophora lineariella Z. 1 ♂ 1/7 25, Duved, Jl. Även denna art, som är anträffad bl. a. i Norge och flerstädes i Danmark, är ny för vår fauna. Prof. H. Rebel det.

Micrurapteryx gradatella H. S. 1 ♂ 12/5 30, Berthåga. Exemplaret, som särskilt genom de mycket smala framvingarna och den med tydliga inåt vingen riktade hakar försedda vita innerkanten avviker från *kollariella* Z., överensstämmer även beträffande de vita snedlinjerna från framkanten med Herrich-Schäffers beskrivning. Vingbredden 10,5 mm. är dock större än som finnes angivet hos Spuler (8 mm). Enligt mina anteckningar har Ljungdahl förut i Uppland (Sthlm) tagit ett ex., som av mig bestämts till denna art. Arten är ny för vårt land.

Ornix finitimella Z. 1 ♂ 16/5 30, Eke. Rebel det. Känd från Bl. och Öl.

Ornix torquilella Z. 1 ♂ 22/6 29, Lilla Hällby. Rebel det. Känd från Sk.

Lithocolletis emberizæpennella Bouché. 1 ♂ 27/5 29, Djurgården. Känd från Sk. och Bl.

Elachista lugdunensis Frey. 3 ♂♂ 21/6 29, Upps., 19/5 30, L:la Hällby och 25/5 30, Nyfla. Av Benander anträffad 1928 å Öl.

Elachista triatomea Hw. 1 ♂ 30/6 30, Nyby och 2 ♂♂ 3/7 31, Eke. Förut anträffad i Sk.

Elachista dispilella Z. 2 ♂♂ 17/6 30, Eke.

Elachista dispunctella Dup. 4 ex. 24/5—1/6 29 och 1 ex. 25/5 30. Dessutom togos 1 ex. 8/8 29 och ett annat 12/8 31, vilka väl torde höra till en andra generation. Alla exemplaren från Uppsalatrakten. Förut känd från Sm.

Elachista subalbidella Schläg. Ett flertal ex. i slutet av juni och början av juli 1930 och 1931, Eke och Nyby. Känd från Bl.

Scythris senescens Stt. 3 ex. $^{27}/_{7}$ 24, $^{8}/_{7}$ 27 och $^{4}/_{7}$ 28, Härnösand. Rebel det. I anl. av min förmodan att exemplaren möjligen hörde till *potentillæ* Z. har prof. Rebel upplyst, att denna sistnämnda art har mycket ljusare bakvingar. *Senescens* är förut känd från Centraleuropa och Danmark, men ej från vårt land.

Wockia asperipunctella Brd. Fångad i en mängd ex. i slutet av maj och under juni 1929—1931 i Nyfla, Berthåga, Eke och Jälla. Arten flyger bland unga aspar och enl. M. Brown lever larven å asp. Den är ny för Sverige. På grund av form, färg och teckning m. m. bestämde jag arten med ledning av Spuler till *asperipunctella*, som enl. Ragonot (Bull. S. Fr. 1894, p. 206) är identisk med Heinemanns *Wockia funebrella* Hein., men då jag närmare granskade fjärilen, fann jag, att den i åtskilliga viktiga hänseenden ej alls överensstämde med Heinemanns beskrivning av *funebrella*. Enligt denna skall främsta benparets fot vara kortare än skenbenet. Hos mina ex. är den nästan dubbelt så lång. Ribbförgreningen är delvis olik den av H. omnämnda, bakvingens utkant är icke »gleichmässig gebogen» utan rak eller t. o. m. under spetsen något insvängd och slutligen finnes hos mina ex. intet annat än framvingarnas färg och deras upphöjda fjällknölar, som påminner om *Enicostoma lobellum*, med vilken art H. jämför *funebrella*. Han säger nämligen om denna: »Vom Ansehn des *Enicostoma lobellum*, aber an den Palpen leicht zu unterscheiden». Emellertid har prof. Rebel, vilken jag delgivit mina reflektioner i anledning av Heinemanns beskrivning, sagt att de av mig fångade

Foto: Ivar Orstadius.
Wockia asperipunctella Brd.

Foto: Ivar Orstadius.
Wockia asperipunctella Brd. Framben.

och av honom granskade exemplaren utan tvivel äro *asperipunctella* Brd. samtidigt med det han finner H:s uppgift om de korta fötterna på frambenen »unerklärlich» och hans jämförelse med *Enicostoma lobellum* »sehr unglücklich». Jag har fångat både ♂♂ och ♀♀ och, bortsett från *genitalia*, finnes hos könen ingen annan tydlig skillnad än att de förras antenner äro kraftigare än den senares, så att H:s beskrivning, som är gjord efter en ♀, icke kan förklaras med att den gäller endast detta kön.

Fjärilen i fråga beskrevs först av M. Bruand d'Uzelle i Ann. S. Fr. 1858 pp. 177 och 615 under namnet *Patula asperipunctella* efter ett ex., som av honom tagits i Franche-Comté 1842. Sedan

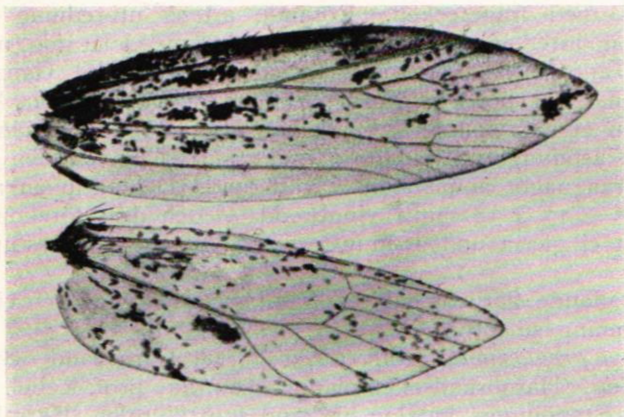

Foto: A. Tullgren.

Wockia asperipunctella Brd.

uppställde Heinemann 1870 i sitt bekanta verk över Tysklands och Schweiz' småfjärilar, tydligen utan kännedom om Bruand's upptäckt, ett nytt släkte *Wockia* med endast en art efter en ♀, som tagits av Wocke d. 9 juni 1857 i Schlesien, och gav fjärilen artnamnet *funebrella*. I Bull. S. Fr. 1894 p. 205 har M. Brown beskrivit en *funebrella*-larv, som av honom d. 3 juli samma år tagits på asp i Gironde och som gav fjäril d. 21 i samma månad. I samband med detta meddelande omnämner L. Ragonot å p. 206 i samma tidskrift 1894 två andra fynd av *funebrella*, vartdera i ett ex., det ena i Elsass i slutet av april och det andra i Turin, tidpunkten ej angiven. Flygtiderna slutet av april, d. 9 juni och slutet av juli synas tyda på att fjärilen haft en andra generation. Möjligt är, att detta kan vara fallet även hos oss, ehuru jag ännu ej lyckats anträffa något ex. senare än den 2 juli, då en mycket avflugen ♀ togs. Detta kan väl till stor del bero på att enligt min erfarenhet

den andra generationen (jag talar här blott om sådana fjärilar, som uppträda i endast två generationer) väl i allmänhet äro mycket individfattigare än den första. Ragonot omnämner även (l. c.), att Bruand's typexemplar, som befann sig i Ragonots ägo, är »précisément *Wockia funebrella*» och att fjärilen bör heta *Wockia asperipunctella* Bruand, enär *dels* namnet *Patula* redan 1837 givits åt ett släkte bland moluskerna, *dels ock* artnamnet *asperipunctella* Bruand hade prioritet framför *funebrella* Hein.

År 1894 voro således åtminstone i Europa endast 5 ex. av arten kända, alla från skilda lokaler, därav 2 i Frankrike, 2 i Tyskland och 1 i Italien. Såväl i Staudingers katalog 1901 som ock hos Spuler 1910 anföras endast dessa lokaler, varjämte Livland upptages med frågetecken. Rörande artens utbredning i övrigt känner jag intet annat än vad prof. Rebel meddelat mig, nämligen att den anträffats i Steiermark (1904), Krain (1926), Galizien och Rumänien. I Danmark, Norge, Finland och de baltiska länderna tycks den ej vara funnen. I alla händelser är dess allmänna förekomst i aspdungarna i Uppsalatrakten märklig, då den ej ännu anförts från något annat ställe i vårt land. Det är ju en rätt stor småfjäril — 17 à 18 mm:s vingbredd — och dess förekomst i en trakt kan ej gärna undgå en intresserad småfjärilsamlares uppmärksamhet.

Beträffande fjärilens habitus, frambenets byggnad och vingarnas ribbförgrening se foton.

Tinea propulsatella Rbl. 2 ex. $^{25}/_{7}$ 28, Härnösand och $^{30}/_{7}$ 31, Djurgården. Härnösandsexemplaret bestämt av prof. Rebel. Arten, som enl. Staudingers katalog är känd från Tyrolen, Kärnthen och Sachsen, är ny för vår fauna.

Alla här nämnda fjärilar, som tagits i endast ett ex., hava införlivats med Uppsala universitets samling av microlepidoptera och likaledes av de övriga ett, två eller flera exemplar.

Geografiska upplysningar: Berthåga, Vårdsätra, Hällby, Nyfla och Djurgården i Bondkyrko s:n; Eke och Jälla i Vaksala s:n; Nyby i Gamla Uppsala s:n, alla socknarna gränsande till Uppsala stad.

Förkortningar: Hl. = Halland, Jl. = Jämtland, Nbk = Norrbottens läns kustland.

Auszug.

Hier oben werden einige Funde von Kleinschmetterlinge in Schweden angeführt, teils von solchen, welche selten oder früher nicht bemerkt sind, teils auch von folgenden neuen Formen:

Pyrausta purpuralis L. *ab. cinerea ab. nov.* Vorderfl. so stark mit grauen Schüppchen überzogen, dass die purpurbraune Grund-

farbe kaum vortritt. 1 ♂ $^{5}/_{7}$ 1926, Nordhallen in der Provinz Jämtland.

Ancylis unguicella L. *ab. unicolor ab. nov.* Vorderfl. mit unbewaffnetem Auge fast eintönig rötlich graubraun mit keinen anderen deutlichen Zeichnungen als die schmutzweissen Vorrandhäkchen. 1 ♂ in der Stadt Växjö $^{30}/_{5}$ 1916.

Ancylis unguicella L. *ab. albida ab. nov.*, eine albinotische Form mit der Grundfarbe der Vorderflügel fast weiss und der Zeichnung undeutlich. Hinterfl. weiss, ganz wenig graulich. 1 ♂ $^{14}/_{5}$ 1921 in der Stadt Härnösand.

Semasia quadrana Hb. *ab. ochracea ab. nov.* mit der Grundfarbe der Vorderflügel ockergelb und der Zeichnung rotbraun. Hinterfl. weissgelb. 1 ♂ $^{29}/_{5}$ 1919 in der Stadt Härnösand.

Weiter werden Funde von *Wockia asperipunctella* Brd. (*funebrella* Hein.) angeführt, welche Art in grosser Menge in Uppsala's Umgegend vom Verfasser gefangen worden ist. Mehrere Besonderheiten in v. Heinemann's Beschreibung der *funebrella* (nach Ragonot in Bull. S. Fr. 1894, p. 206 = *asperipunctella* Brd.) werden erwähnt. So sagt v. Heinemann u. a.: »Vorderfüsse kürzer als die Schienen», aber bei den vom Verfasser gefangenen Exemplaren sind sie fast doppelt so lang.

Uppsala den 12 nov. 1931.